

| ANSÖKAN OM TÄKTTILLSTÅND

Ansökan om tillstånd för täkt av naturgrus enligt 9 kap. miljöbalken på fastigheten Örsås 5:2 och Örsås 6:1, Svenljunga kommun

Hedareds Sand & Betong AB

Linnea Andersson
linnea.andersson@envigo.se
073-066 31 16

Envigo AB
Skolgatan 1
602 25 Norrköping

011-10 19 09
info@envigo.se
www.envigo.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	5
UNDERSKRIFT	6
1. INLEDNING	7
1.1 VAD ANSÖKAN AVSER	7
1.2 BAKGRUND.....	7
2. HEDAREDS SAND & BETONG AB	7
3. FÖRUTSÄTTNINGAR	8
3.1 TIDIGARE BESLUT	8
3.2 FASTIGHETER	8
3.3 PLANFÖRHÅLLANDEN.....	8
4. YRKANDEN OCH ÅTAGANDEN	9
4.1 YRKANDEN.....	9
4.2 FÖRSLAG TILL VILLKOR	10
5. LOKALISERING.....	11
5.1 VALD LOKALISERING.....	11
6. VERKSAMHETEN VID ÖRSÅS	12
6.1 TIDIGARE OCH NUVARANDE DRIFT OCH VERKSAMHET	12
6.2 PLANERAD VERKSAMHET	13
6.3 EFTER AVSLUTAD VERKSAMHET.....	13
7. INVERKAN PÅ ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN	14
7.1 LANDSKAPSBILDEN	14
7.2 NATURMILJÖ	15
7.3 KULTURMILJÖ	15
7.4 FRILUFTSLIV	16
7.5 YTT- OCH GRUNDEVATTEN.....	16
7.6 UTSLÄPP TILL LUFT	16
7.7 BULLER	17
7.8 DAMNING	17
7.9 TRANSPORTER	18
8. RISKER.....	18
8.1 ALLMÄNHET OCH VILT	18
8.2 KEMISKA PRODUKTER	18
8.3 TRANSPORTER	19
9. KONTROLL AV VERKSAMHETEN	19
10. EFTERLEVNAD AV MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER	20
10.1 DE ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLERNA.....	20

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

11. SAMHÄLLSEKONOMISKA EFFEKTER.....	22
11.1 INTERNATIONELLT OCH NATIONELLT PERSPEKTIV	22
11.2 BEHOV AV NATURGRUSTÄKTER.....	23
12. SAMRÅDSPROCESSEN	23
13. BILAGOR	24

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Huvudman	Hedareds Sand & Betong AB Älvsgården 2 504 92 Hedared
Organisationsnummer	556095-2144
Bolagets kontaktperson	Per Andersson
Telefon	070-360 53 87
E-postadress	per.andersson@heda.se
Benämning	Örsås naturgrustäkt
Verksamhetskod	10.20, 10.50
Fastighetsbeteckning	Örsås 5:2, Örsås 6:1
Koordinater (SWEREF99)	N 6368377, E 386483
Tillståndsgivande myndighet	Miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen Västra Götalands län
Län	Västra Götaland
Kommun	Svenljunga

UNDERSKRIFT

Hedareds Sand & Betong AB

Kristofer Samuelsson, VD

1. INLEDNING

1.1 Vad ansökan avser

Hedareds Sand & Betong AB ("Hedareds/bolaget") ansöker härmed om tillstånd för grustäktverksamhet inom fastigheterna Örsås 5:2 och 6:1 i Svenljunga kommun i enlighet med 9 kap. miljöbalken (1998:808). Inom verksamheten kommer brytning av naturgrus att ske. Ansökan avser verksamhet om 10 år. Hedareds har gett Envigo AB i uppgift att hantera ansökningsprocessen.

Den kommande ansökan avser täkt inom ett verksamhetsområde på cirka 48 hektar (ha) med ett brytområde för naturgrus på cirka 46 ha, se täktplan **bilaga 1**.

Hedareds söker tillstånd för ett uttag av som mest 1 500 000 ton naturgrus under den sökta perioden, med ett maximalt årligt uttag på 200 000 ton material per år. Medeluttaget för verksamheten beräknas ligga på cirka 100 000 ton per år.

1.2 Bakgrund

Täktverksamhet har under flera år bedrivits inom fastigheterna Örsås 5:2 och 6:1 i Svenljunga kommun. Tillståndet för verksamheten går ut den 31 mars 2025 och då Hedareds ser ett fortsatt kommande behov av naturgrus i regionen har bolaget beslutat att ansöka om ett nytt tillstånd för Örsås grustäkt enligt 9 kap. miljöbalken. Ansökan avser samma utformning av verksamhets- och brytområde som dagens tillstånd.

2. HEDAREDS SAND & BETONG AB

I över 70 år har Hedareds tillverkat produkter för bygg och trädgård. Alltifrån beprövade byggelement till stödmurar och fristående murar. Bolaget värnar starkt om att ta ansvar för hela tillverkningsprocessen, och genom sina egna grus- och bergtäkter är bolaget självförsörjande på råmaterial och kan på så sätt säkerställa en hög kvalitativ nivå av svensktillverkade produkter.

Ett registreringsbevis för Hedareds ses i **bilaga 2**.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

3. FÖRUTSÄTTNINGAR

3.1 Tidigare beslut

Nuvarande tillstånd för täktverksamhet tilldelades enligt 12 kap 1 § miljöbalken på fastigheterna Örsås 5:2 och 6:1 i Svenljunga kommun den 27 november 2013 (dnr 551-41127-2012). Tillståndet gäller för ett totalt uttag av ca 1 150 000 ton naturgrus t.o.m. den 31 mars 2025 där uttag under tre år får uppgå till högst 150 000 ton och under övriga år inte överstiga 100 000 ton. Beslutet har fattats av Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

3.2 Fastigheter

Verksamheten omfattas av två fastigheter, Örsås 5:2 och 6:1, se *Tabell 1*.

Tabell 1: Fastighetsägarförteckning för planerad verksamhet.

FASTIGHET	FASTIGHETSÄGARE	ÄGARANDEL
ÖRSÅS 5:2	KIND SKOGAR AB	1/1
ÖRSÅS 6:1	GÖTEBORGS STIFTS PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR	1/1

3.3 Planförhållanden

Översiktsplanen för Svenljunga kommun antogs av kommunfullmäktige den 2 november 2020. Enligt gällande översiktsplan är verksamheten belägen inom ett friluftslivsstråk. Området är benämnt Ätran och Assman och utgörs av omgivningarna kring dessa vattendrag. Enligt kommunens vägledning för friluftslivsstråk framkommer att vid förtätning och exploatering kring områden med höga friluftsvärden ska kommuninvånarnas behov av friluftsliv, rekreation och motion värnas, och möjlig utveckling säkerställas. Kommunen ska arbeta för att stärka stråk mellan befintliga kärnor och värdefulla områden för friluftslivet. Attraktiva och värdefulla natur- och kulturmiljöer bör, där det är lämpligt utifrån det enskilda områdets förutsättningar, lanseras som attraktiva besöksmål.

Verksamheten är även belägen inom ett för översiktsplanen utpekade område för samhällsviktiga funktioner i form av ett grundvattenmagasin.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

4. YRKANDEN OCH ÅTAGANDEN

4.1 Yrkanden

Härmed yrkar Hedareds att Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län godkänner inlämnad ansökan om tillstånd för täkt av naturgrus på fastigheterna Örsås 5:2 och 6:1 i Svenljunga kommun.

4.1.1 Grustäkten

Hedareds yrkar att den planerade grustäktsverksamheten omfattas av följande;

- Täkt inom brytningsområdet av som mest 1 500 000 ton naturgrus under den sökta perioden med ett årligt uttag på maximalt 200 000 ton.
- Att täkten omfattar hela verksamhetsområdet gällande naturgrus på cirka 48 ha med ett brytområde på cirka 46 ha enligt täktplanen i **bilaga 1**.
- Att brytning inte kommer ske djupare än till +140 m.
- Att täkttillstånd avser verksamhet under 10 år.
- Att följande arbetstider ska gälla för den planerade verksamheten, helgfri måndag till fredag kl. 06.30 - 18.00.
- Att följande verksamhetskoder ska gälla för den ansökta verksamheten, 10.20 och 10.50.
- att miljöprövningsdelegationens beslut – för det fall tillstånd till täkt meddelas – förenas med verkställighetsförordnande enligt miljöbalkens 22 kap 28 § (med hänvisning till miljöbalkens 19 kap 5 § punkt 12) – och att tillståndet då omedelbart får tas i anspråk.

4.1.2 Tillstånds- och anmälningsplikt

Den sökta verksamheten bedöms omfattas av tillståndsplikt enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251) i enlighet med vad som anges i *Tabell 2*.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Tabell 2. Verksamhetskod samt lydelse.

Verksamhetskod	Lydelse
3§ 10.20	Tillståndsplikt B och verksamhetskod 10.20 gäller för täkt för annat än markinnehavarens husbehov av berg, naturgrus eller andra jordarter, om verksamheten inte 1. är tillståndspliktig enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, 2. är tillståndspliktig enligt 1 eller 2 §, eller 3. endast innebär uppläggning och bortforsling av redan utbrutet och bearbetat material efter det att tillsynsmyndigheten meddelat beslut om att täkten är avslutad. Förordning (2016:999).
6§ 10.50	Anmälningssplikt C och verksamhetskod 10.50 gäller för anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter 1. inom område som omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelse, eller 2. utanför området som omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelser, om verksamheten bedrivs på samma plats under en längre tid än trettio kalenderdagar under en tolv månadersperiod.

4.2 Förslag till villkor

Följande villkor föreslås för verksamheten:

- Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad Hedareds har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
- Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med varaktiga markeringar under hela verksamhetstiden.
- Brytning av naturgrus får endast ske inom den på täktplanen i **bilaga 1** markerade gränsen för brytområde och inte på lägre nivå än +140 m (RH 2000). Övrig verksamhet som omfattas av föreliggande ansökan får endast ske inom gränsen för verksamhetsområdet i samma bilaga.
- Verksamheten får bedrivas endast helgfri måndag till fredag klockan 06.30-18.00. Om det föreligger särskilda skäl får tillsynsmyndigheten medge undantag från de tider som anges i villkoren.
- Buller från verksamheten ska begränsas så att den inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande:

Vardag	kl. 06.00 - 18.00	50 dB(A)
Söndag och helg	kl. 06.00 - 18.00	45 dB(A)
Kväll	kl. 18.00 - 22.00	45 dB(A)
Natt	kl. 22.00 - 06.00	40 dB(A)

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Impuls ljud vid arbete nattetid (kl. 22-06) får inte överstiga 55 dB(A) utomhus vid bostäder.

Kontroll av buller ska ske så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, samt i samband med befogade klagomål eller på tillsynsmyndighetens begäran.

Kontroll ska ske med hjälp av närfältsmätningar och beräkningar alternativt immissionsmätningar. Mätning och beräkning av ekvivalent ljudnivå ska utföras för den tid då den bullrande verksamheten pågår.

6. Petroleumprodukter och kemikalier samt farligt avfall ska förvaras och hanteras så att spill inte kan förorena mark eller vatten.
7. Tankning och uppställning av fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningställd för att förhindra spridning av oljespill. Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda fordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamhet.
8. Absorptionsmedel ska alltid finnas tillgängligt inom verksamhetsområdet.
9. Verksamheten ska bedrivas så att risken för störande damning och nedskräpning minimeras. Uppkommer olägenhet från verksamheten ska åtgärder vidtas för att avhjälpa problemet.
10. Senast tre år innan täktverksamheten beräknas upphöra ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad i samråd med markägare och tillsynsmyndighet.
11. Ett förslag till kontrollprogram skall lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

5. LOKALISERING

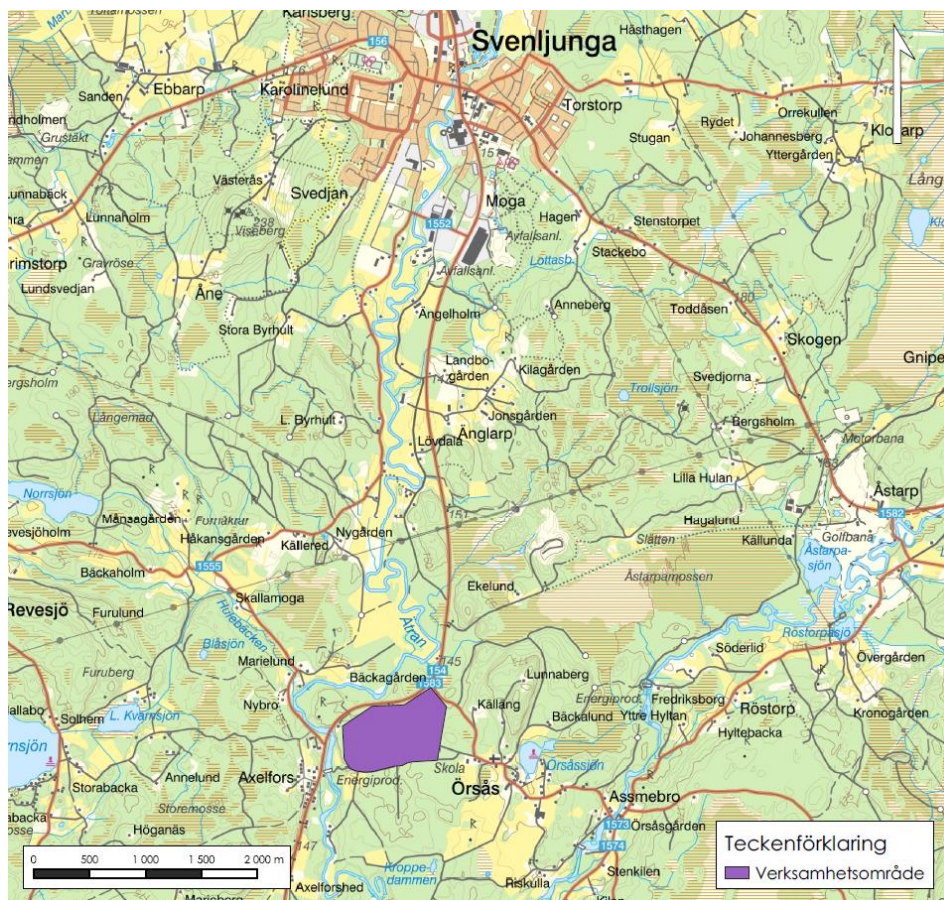
5.1 Vald lokalisering

Verksamheten är belägen cirka 5 km söder om Svenljunga tätort, se *figur 1*. Verksamheten omgärdas av produktiv skogsmark och i norr löper väg 154.

Närmst belägna bostadshus återfinns cirka 30 m väster om planerat verksamhetsområde. Huset utgörs av ett permanent bostadshus inom fastigheten Örsås 5:6. Cirka 250 m väster om verksamhetsområdet återfinns även samhället Axelfors och cirka 250 m öster om

verksamhetsgränsen påträffas samhället Örsås. Norr och söder om verksamheten påträffas inte några bostäder.

Lokaliseringen som är vald för den planerade verksamheten är given då verksamhet redan bedrivs på platsen idag.

Figur 1. Verksamhetens lokalisering.

6. VERKSAMHETEN VID ÖRSÅS

Denna verksamhetsbeskrivning är en översiktlig beskrivning över den planerade verksamhetens utformning och omfattning. För mer information hänvisas till den Tekniska beskrivningen.

6.1 Tidigare och nuvarande drift och verksamhet

Inom ramen för nu gällande tillstånd utgörs Hedareds verksamhet av täktverksamhet med brytning av naturgrus. Verksamheten bedrivs inom fastigheterna Örsås 5:2 och Örsås 6:1 i Svenljunga kommun.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

6.2 Planerad verksamhet

Hedareds ansöker om fortsatt brytning inom sedan tidigare tillståndsgivet verksamhets- och brytområde. Någon utökning kommer således inte att ske.

Naturgruset kommer att brytas i nordostlig samt östlig riktning.

Verksamheten kommer att avse avbaning, brytning, krossning, sortering, lastning samt upplagshantering och borttransport av material från täkten. Uppsamling av det brutna materialet kommer att ske med hjullastare. Materialet sorteras i olika fraktioner innan det läggs i upplag. Från upplagen transporteras materialet ut till kund.

6.2.1 Produktionsutrustning

Följande maskinella utrustning kommer att nyttjas inom den planerade verksamheten:

- ✦ Hjullastare
- ✦ Krossverk (käftkross och konkross)
- ✦ Sorteringsverk

6.2.3 Omfattning och utformning

Verksamheten kommer att bedrivas inom ett cirka 48 ha stort verksamhetsområde. Brytområdet uppgår till cirka 46 ha.

Den årliga produktionen naturgrus som Hedareds avser att ansöka om beräknas som högst uppgå till 200 000 ton per år. Totalt ansöker bolaget om att bryta som mest 1 500 000 ton naturgrus att brytas under den sökta perioden. Medeluttaget beräknas ligga på cirka 100 000 ton naturgrus per år.

Täktbotten kommer att vara belägen på som lägst +140 m för den planerade verksamheten.

6.2.4 Arbets- och produktionstider

Arbetstiderna som planeras är helgfri måndag till fredag klockan 06.30 - 18.00. Krossning pågår dock normalt mellan klockan 07:00 – 15:30, men kan vid hög efterfrågan även ske till och med klockan 18:00.

6.3 Efter avslutad verksamhet

Efterbehandling av täkten planeras, i den mån det är möjligt, att ske successivt vartefter brytning sker och efterbehandling är möjlig. Då täkten är avslutad ska området städas av och alla maskiner, upplag och eventuella anordningar för verksamheten tas bort.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Samtliga brottkanter kommer att släntas av till viss del på grund av säkerhetsskäl. Den vegetation och små träd som hunnit etablera sig inom området under verksamhetstiden kommer att sparas. I den mån det är möjligt kommer släntmiljöer med stora ytor blottat naturgrus att efterlämnas samtidigt som växtligheten får etableras naturligt.

Målbilden kommer att vara ett mycket kargt och torrt område med öppna grusytor och slänter som gynnar den biologiska mångfalden.

Slutlig utformning av efterbehandlingen kommer att planeras i samråd med markägare och tillsynsmyndighet.

En preliminär efterbehandlingsplan finns bilagd till miljökonsekvensbeskrivningen.

6.4.1 Ekonomisk säkerhet

Vid ett beviljat tillstånd beslutar miljöprövningsdelegationen att verksamhetsutövaren ska ställa en ekonomisk säkerhet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken. Säkerheten ska motsvara de kostnader som väntas för att iordningsställa området efter avslutad verksamhet.

Hedareds föreslår att den ekonomiska säkerheten för verksamheten ska uppgå till 2 300 000 kr. Denna säkerhet ligger väl i linje med de förslag på säkerheter som tagits fram i Miljösamverkan Sveriges exempelsamling ”En förtäkt vägledning” samt har räknats upp med en inflationshöjning på 2 % per år, under de 10 år som verksamheten avses vara i drift.

7. INVERKAN PÅ ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN

7.1 Landskapsbilden

En naturgrustäkt medför en förändrad landskapsbild i och med att området avbanas samt att naturgrus bryts ut. Landskapsbilden kommer att förbli förändrad under den tid som verksamhet pågår och åter förändras då området efterbehandlas.

Eftersom området redan är påverkat av tidigare täktverksamhet skedde den största förändringen av landskapsbilden då området till en början iordningställdes till täktområde. Landskapsbilden kommer dock ytterligare att förändras på de ytor som är tänkta för den fortsatta brytningen.

Runt planerat verksamhetsområde återfinns relativt mycket skog vilken förhindrar insyn till täkten.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

7.2 Naturmiljö

Naturmiljön kommer att påverkas i och med att ytterligare naturgrus kommer att brytas inom ansökt brytområde. Den planerade verksamheten ligger inte inom något skyddat område såsom djur- och växtskyddsområde, naturreservat eller nationalpark.

Verksamheten är heller inte belägen inom något område med naturhänsyn, såsom Natura 2000-områden eller nyckelbiotoper. Några sådana intressen påträffas inte heller inom verksamhetens direkta närhet.

Närmsta belägna naturintresse återfinns cirka 100 m sydväst om planerat verksamhetsområde.

Enligt Artportalen påträffas ett antal fynd inom verksamhetsområdet. Fynden utgörs av fågelobservationer där två arter är rödlistade. Dessa utgörs av spillkråka (påträffades 2021 och 2022) samt backsvala (påträffades 2014 och 2016). Under samråd med Länsstyrelsen framkom även att det sedan tidigare finns observationer av trädlärka och mindre strandpipare i nuvarande grustäkt.

De fågelarter som observerats och rapporterats inom området har gjort det under pågående drift av täkten. Troligtvis vistas flera av fåglarna inom området då den aktiva täkten är gynnsam för dessa arter. Backsvalor är bland annat beroende av en viss typ av grusmaterial, där ras sker med jämna mellanrum för att kunna bygga bon vid häckning. Vid eventuell förekomst av backsvala kan lämpliga grusslänter för bobyggnad lämnas och verksamheten styras till andra delar av brytområdet.

Då verksamhet sedan tidigare givits tillstånd på platsen är bolagets bedömning att även nu sökt verksamhet inte borde utgöra något hinder för naturmiljön i området. Grustäkter bör snarare ses som positiva för den biologiska mångfalden då täktens strukturer istället kan komma att gynna ibland både sällsynta och hotade arter.

Hedareds kommer under pågående verksamhet att vara uppmärksamma på djurlivet i och kring täkten. De rutiner som återfinns i kontrollprogrammet bidrar till att minimera olägenheter för naturmiljön.

7.3 Kulturmiljö

Verksamheten är inte belägen inom något riksintresse för kulturmiljövård. Enligt Skogsstyrelsens karttjänst, *Skogens Pärlor*, återfinns två forn-/kulturlämningar inom planerat verksamhetsområde. Den ena lämningen utgörs av ett vägmärke och den andra av en fyndplats där slagg påträffats. Ingen av lämningarna har tilldelats någon antikvarisk bedömning.

Då verksamhet redan givits tillstånd på platsen sedan tidigare, samt då de forn- och kulturlämningar som registrerats inom området förekommer i redan utbruten täkt bedöms inte kulturmiljön i området att påverkas negativt av den planerade verksamheten.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Om Hedareds under verksamhetstiden skulle komma att påträffa icke tidigare dokumenterade fornlämningar kommer Länsstyrelsen kontaktas omgående. Vid ett sådant förfarande kommer arbetet vid denna del av tänkten att avbrytas.

7.4 Friluftsliv

I dagsläget kan området runt verksamheten nyttjas för rekreation i form av jakt, bärplockning och vandring med mera.

Verksamhetsområdet kommer att vara utmarkerat i terrängen. På så vis kommer människor som vistas i närområdet se att området utgörs av täktverksamhet. Den väg som nyttjas som in- och utfartsväg är även försedd med bom vilket hindrar obehöriga att beträda området. Då området sedan tidigare nyttjats för täktverksamhet är området redan begränsat för friluftslivet.

Verksamheten är belägen inom ett friluftslivsstråk. Området benämns Ätran och Assman och utgörs av omgivningarna kring dessa vattendrag. Verksamheten bedöms inte ha någon negativ påverkan på friluftslivsstråket och friluftslivet generellt då samtliga aktiviteter kan fortgå i verksamhetens omgivningar.

7.5 Yt- och grundvatten

Täktbotten är idag belägen på nivån +142 m. Hedareds ansöker dock om att fortsatt bryta till som lägst +140 m, vilket dagens tillstånd tillåter. Utifrån mätning är täktbotten belägen över rådande grundvattennivå och någon avledning eller sänkning av grundvattenytan kommer således inte att ske. Det dagvatten som uppkommer inom verksamheten kommer att infiltreras och nå grundvattnet samt evaporera.

Verksamheten är belägen inom grundvattenförekomsten Östra Frölunda. Förekomsten utgörs av en sand- och grusförekomst. Östra Frölunda grundvattenförekomst har tilldelats en god kemisk- och kvantitativ status. Verksamheten är inte belägen inom något vattenskyddsområde.

Då verksamheten kommer att bedrivas över rådande grundvattennivå i området bedöms inte verksamheten ge upphov till någon förändrad hydrologi i täktens närområde. Till följd av detta kommer heller inte någon negativ påverkan att ske på brunnar i täktens närområde. Den huvudsakliga identifierade risken inom verksamhetsområdet väntas i stället föreligga vid spill och läckage av de kemikalier som används. Hedareds kommer att ha rutiner för att förhindra detta.

7.6 Utsläpp till luft

Verksamheten kommer att medföra utsläpp till luft från fordon och maskiner, samt från interna och externa transporter. När diesel förbränns ger detta upphov till utsläpp av bland annat koldioxid (CO₂), kväveoxider (NO_x), svaveldioxid (SO₂) och kolväten. Emissioner

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

till luft kan bidra till miljöproblem som försurning, övergödning, marknära ozon och klimatförändringar. Överlag bidrar transporter till utsläpp av partiklar till luft, vilket kan påverka människors hälsa negativt. Påverkan på människors hälsa gällande emissioner till följd av transporter från den planerade verksamheten kan dock anses vara liten jämfört med emissioner på nationell nivå.

Utsläpp från arbetsmaskiner går inte att undvika men kan begränsas genom att använda ny teknik, modern utrustning och miljöklassade bränslen. Genom att systematiskt eftersträva detta kommer emissioner från maskiner och fordon successivt att bli lägre i takt med teknikutvecklingen. Maskinparken vid Örsås naturgrustäkt kommer i första hand att drivas med diesellojla av miljöklass 1.

7.7 Buller

Verksamheten kan ge upphov till buller i omgivningen i samband med avbaning, brytning, sortering, krossning, upplagshantering samt lastning och borttransport av material från tåkten. Bullerstörningarna har olika spridning till omgivningen beroende på bland annat vindriktning och landskapets topografi.

En bullerutredning togs fram till tidigare tillståndsansökan (2012). Samma beräkning bedöms vara representativ även i detta fall då Hedareds fortsatt ansöker om samma verksamhets- och brytområde samt då de drifttider och transportmängder som bullerutredningen utgått ifrån även går att applicera för denna ansökan.

Bullerutredningen visar att Naturvårdsverkets riktvärden för externt industribuller innehålls alla tider för samtliga beräkningsfall, vid beräknade bostäder.

Även då kross- och sorteringsverk är stationära kommer övrig verksamhet framöver att bedrivas i riktning från fastigheten Örsås 5:6 (närmst belägna bostad) och ljudnivån vid detta bostadshus kommer därmed att minska. Brytning kommer i stort sett att ske bort från samtliga bostäder, belägna både väster och öster om verksamheten.

7.8 Damning

Den planerade verksamheten kan även innebära luftpåverkan i form av damning. Damning uppkommer framför allt vid siktning, krossning, lastning samt från transporter.

Konsekvenser av damning är främst olägenheter för omkringboende. Damm kan även ha en negativ påverkan på känsliga växter och djur. I vilken omfattning dammet påverkar beror på väderlek, vindriktning samt vindstyrka. Omgivningen skyddas även mot damm genom vegetation och topografi.

Erfarenheter från tidigare verksamhet med ett naturfuktigt material som naturgrus visar att produktionen under normala förhållanden inte orsakar någon påtaglig spridning av damm. Dambekämpning är nödvändig enbart vid väldigt torr väderlek, då vattenbegjutning kan komma att ske.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Vid extremt torr väderlek kan salt spridas på interna vägar som ett dammbindande alternativ. Saltning begränsas dock så långt det är möjligt med hänsyn till miljön. Den skog som är belägen runt verksamhetsområdet kan även bidra till att förhindra spridningen av damm.

7.9 Transporter

Material från täkten kommer att ansluta från täktens utfart till väg 154. Vid väg 154 sker transporter vidare både österut och västerut.

Vid ett medeluttag av 100 000 ton kommer verksamheten att ge upphov till cirka 19 transportrörelser per dag och vid ett maximalt uttag på 200 000 ton kommer verksamheten att ge upphov till cirka 38 transportrörelser per dag. Beräkningen är baserad på att varje transport kan lasta cirka 40 ton material.

Dagens verksamhet ger som mest upphov till 28 transportrörelser per dag. Den ansökta verksamheten kommer således att ge upphov till en transportökning från verksamheten.

Genom att det material som bryts vid verksamheten främst kommer nyttjas i närområdet, hålls transportsträckorna nere. Det korta avståndet minskar inte enbart utsläpp utan även risken för olyckor. Utrustning för sanering och minimering av miljöskada kommer att finnas tillgänglig.

8. RISKER

8.1 Allmänhet och vilt

Det är en säkerhetsrisk för människor och djur att beträda området. En olycka kan uppstå då det föreligger risk för ras och fall från brytslänter. Ett stressat vilt kan även komma att springa över kanten. Det föreligger även en risk för att bli påkörd om man beträder täktområdet vid pågående produktion.

För att hindra obehöriga att beträda verksamhetsområdet kommer det att vara väl utmarkerat i terrängen. Markeringarna får inte döljas eller rubbas under exploateringstiden.

In- och utfartsväg kommer även vara försedd med bom som förhindrar obehöriga att beträda området.

8.2 Kemiska produkter

De kemikalier som kan förekomma på anläggningen är dieselloolja, motorolja och hydraulolja för drift av maskinerna. Maskinparken drivs med miljöklass 1 diesel och bolaget använder biologiskt nedbrytbar hydraulolja där så är möjligt.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

Alla kemikalier förvaras på hårdgjord, avloppslös yta i ett tält. I tältet återfinns även en miljöcontainer, reparationsbod och diverse verktyg med mera. Inne i tältet ställs även maskinerna upp för natten.

Vid inköp av nya kemikalier strävar bolaget efter att nyttja de kemikalier som anses bäst, både ur miljö och hälsoskyddssynpunkt.

8.3 Transporter

Vid en eventuell trafikolycka kan fordonets tank läcka ut bränsle, vilket kan påverka mark och vatten.

Transporter från ballastmaterialindustrin utgör en stor del av de tunga transporterna på vägarna. Avståndet från täkterna till avsättningsområdet är därav en mycket viktig parameter när lämpliga platser identifieras för täktverksamhet. Producerat material kommer att nyttjas i närområdet där täkten är belägen. På så vis kommer transportsträckorna kunna hållas nere.

Utrustning för sanering och minimering av miljöskada kommer att finnas tillgänglig.

9. KONTROLL AV VERKSAMHETEN

För den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken krävs egenkontroll. Egenkontroll innebär att löpande planera och kontrollera verksamheten. Miljöinriktad kontroll av verksamheten kommer att ske i egen regi genom inspektioner som utförs av personal anställda på Hedareds.

Kontroll av verksamheten kommer även att ske genom ett kontrollprogram. I kontrollen ingår bland annat hantering och förvaring av kemikalier. Vid beslut om tillstånd för verksamheten lämnar Hedareds som förslag att bolaget inkommer med ett uppdaterat kontrollprogram inom tre månader från det att beslutet vunnit laga kraft. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Hedareds kommer också årligen att inge en miljörapport i enlighet med gällande föreskrifter. I miljörapporten redovisas utsläpp, driftstörningar samt hur de tilldelade villkoren för verksamheten efterlevs.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

10. EFTERLEVNAD AV MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER

10.1 De allmänna hänsynsreglerna

Enligt de allmänna hänsynsreglerna som finns i miljöbalkens (1998:808) andra kapitel ska alla som bedriver en verksamhet vidta de skyddsåtgärder och den försiktighet som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön.

10.1.1 Bevisbörda

Verksamheten inom den planerade anläggningen kommer att bedrivas i Hedareds regi. Hedareds har att visa att de allmänna hänsynsreglerna och andra förpliktelser följs i denna tillståndsansökan och i miljökonsekvensbeskrivningen samt genom kommande kontrollarbete. Hedareds kommer årligen inge en miljörapport. I årsrapporten kommer miljöhändelser redovisas samt hur de tilldelade villkoren för verksamheten efterlevs.

10.1.2 Kunskapskravet

Alla som bedriver en verksamhet ska skaffa sig tillräcklig kunskap i förhållande till verksamhetens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Det åligger därför Hedareds att vid varje givet tillfälle ha erforderlig kunskap för att kunna bedriva verksamheten utan att skada eller medverka till olägenhet för människors hälsa eller miljön.

10.1.3 Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen innebär att skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått ska vidtas för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön. Det innebär att redan vid risk för olägenhet har Hedareds ett åtagande att vidta de åtgärder som behövs för att negativa effekter på hälsa och miljön ska förebyggas, hindras och motverkas. Arbetet med försiktighetsprincipen i form av skyddsåtgärder och begränsningar bedrivs i det löpande arbetet genom uppfyllande av de tilldelade villkoren samt ett aktivt kontrollarbete med kontinuerlig inrapportering till tillsynsmyndigheten.

10.1.4 Bästa möjliga teknik

Hedareds ska för driften av Örsås grustäkt begränsa miljöpåverkan genom att använda bästa möjliga teknik enligt praxis i branschen. Det sker genom att välja professionella

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

entreprenadföretag samt genom att sträva efter användning av den senaste tekniken i branschen.

10.1.5 Produktvalsprincipen

Produktvalsprincipen, även kallad substitutionsprincipen, innebär att verksamhetsutövaren ska undvika att använda kemiska produkter som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas av mindre farliga produkter.

De kemiska produkter som används vid verksamheten utgörs huvudsakligen av drivmedel till arbetsfordon och maskiner. Vid inköp av kemikalier undviker Hedareds skadliga kemikalier i så stor utsträckning som möjligt, om ändamålet kan nås med alternativ som är mindre skadligt.

10.1.6 Hushållnings- och kretsloppsprincipen

Enligt de allmänna hänsynsregler ska alla som bedriver verksamhet hushålla med råvaror och energi samt nyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. Det eventuella avfall som produceras inom verksamheten kommer därav att sorteras och återvinnas.

10.1.7 Lokaliseringsprincipen

Naturgrustäkter ska varaktigt anläggas på en plats som innebär en långsiktigt god hushållning med resurser och med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Lokaliseringen för planerad verksamhet anses som god och grundade för lokaliseringen av tåkten är att det sedan tidigare bedrivs täktverksamhet på området. Transporterna från området minimeras även i och med att materialet från tåkten främst kommer användas i närområdet.

Lokaliseringen anses även god utifrån ett naturvärdesperspektiv. Området där verksamhet planeras är redan till stor del påverkat. Trots att en negativ påverkan skulle komma att ske på området där fortsatt brytning kommer att äga rum så bedöms inte detta få några negativa konsekvenser för någon arts bevarandestatus eller någon naturtyp. Detta område är dessutom redan avverkat idag. Efter avslutad verksamhet kommer området även att efterbehandlas.

10.1.8 Skälighetsregeln

Kraven på hänsyn enligt kunskapskravet, försiktighetsprincipen, bästa möjliga teknik, produktvalsprincipen, hushållningsprincipen och lokaliseringsprincipen gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

särskilt nyttan av skyddsåtgärderna och andra försiktighetsåtgärder jämföras med kostnaden för åtgärderna.

Bolaget bedriver ständigt ett förbättringsarbete för att förebygga, hindra och motverka risker för människors hälsa och miljön. Därmed anser Hedareds att verksamheten vid Örsås grustäkt är utformad på ett sådant sätt att de allmänna hänsynsreglerna kan uppfyllas.

10.1.9 Ansvarsregeln

Den som orsakar skada eller olägenhet ansvarar för att avhjälpa skadan. Skyldigheten gäller tills dess att olägenheten upphört, oavsett om verksamheten fortfarande bedrivs eller om den lagts ned eller överlåtit.

Det innebär att Hedareds även efter det att verksamheten upphört eller överlåtit har ansvar för att bekosta åtgärder som avhjälper eventuella skador eller olägenheter som orsakats av bolaget. Om verksamheten vid Örsås grustäkt skulle orsaka störning på exempelvis anslutande vattenområden måste åtgärder vidtas så snart störningen upptäckts.

10.1.10 Stoppregeln

En verksamhet får inte bedrivas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt förändrade eller om det finns en risk att miljön försämras avsevärt.

Verksamheten vid Örsås grustäkt anses inte orsaka stor skada på människors hälsa eller avsevärda förändringar av levnadsförhållanden för ett stort antal människor. För att verksamheten ska ge så liten inverkan på människors hälsa och miljön som möjligt åtgärdas de allmänna hänsynsreglerna. Hedareds kommer även kontrollera verksamheten genom sin egenkontroll.

11. SAMHÄLLSEKONOMISKA EFFEKTER

11.1 Internationellt och Nationellt perspektiv

I Sverige uppgick leveranserna av ballast under 2021 till cirka 101,4 miljoner ton enligt SGU:s rapport ”Grus, sand och krossberg 2021” (SGU, 2022). Detta är den högst uppmätta produktionen av ballast sedan starten av statistiken 1984. Av det material som levererades utgjordes cirka 7 % av naturgrus vilket motsvarar 7,6 miljoner ton. I och med den utveckling som idag sker i Sverige förväntas ballastproduktionen även fortsatt öka.

Dokumentnamn	Projekt	Utfärdare	Utfärdat datum	Dokumentnummer
Ansökan	Örsås naturgrustäkt	Linnea Andersson	2024-02-05	1.0

11.2 Behov av naturgrustäkter

Ballast är nödvändigt för samhällets utveckling. För att kunna bygga hus, broar, vägar och järnvägar samt till övriga anläggningsarbeten krävs ballastmaterial. Ballastmaterial tillverkas uteslutande av bergkross, naturgrus eller morän. Naturgruset har till stor del ersatts av krossat berg vid framställningen av material till infrastruktur, dock är efterfrågan samt användningen av naturgrusmaterial för framställning av betong fortfarande hög. Syftet med att minska uttaget av naturgrus grundar sig i att det är en ändlig resurs som är viktig för grundvattnet. Dock behöver tekniken utvecklas ytterligare innan krossat berg kan ersätta naturgruset fullt ut.

Hedareds täkt vid Örsås kommer att leverera ett fullgott material för såväl betongtillverkning som specialsandprodukter där det idag inte finns något ersättningsmaterial inom avsättningsområdet att tillgå.

Den behovsutredning som tagits fram visar att efterfrågan på naturgrus från och med år 2025 överstiger tillgången i de områden dit material från täkten levereras. Detta till följd av att flera täkters tillstånd i närheten löper ut de närmsta åren, därmed blir materialet som produceras i Örsås grustäkt av ännu större vikt. Täktverksamheten vid Örsås grustäkt innebär att glappet mellan efterfrågan och tillgång inte blir fullt så stort. Hela behovsutredningen ses i miljökonsekvensbeskrivningen.

12. SAMRÅDSPROCESSEN

Samrådsprocessen startade med ett samrådsmöte den 29 augusti 2023 med Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Svenljunga kommun. Samrådet ägde rum på Hedareds kontor i grustäkten Under samrådet gjordes även ett platsbesök i täkten.

Den 21 september 2023 skickades samrådsunderlaget med tillhörande bilagor brevlades till berörda fastigheter och bostäder inom 500 m från planerad verksamhet. Till samrådet bjöds även myndigheter samt intresseorganisationer in. I och med utskicket inbjöd Hedareds samtliga berörda att samråda via e-post, telefon eller brev fram till den 24 oktober 2023.

En annons publicerades även i Boråstidningen och STT Tranemo den 26 september för att informera allmänheten om samrådet.

En samrådsredogörelse återfinns i **bilaga 3**.

13. BILAGOR

1. Tächtplan
2. Registreringsbevis
3. Samrådsredogörelse